هەڵوەستی کودەتاچییەکان لەنێوان ساڵی (1980_1983) بەرامبەر بەکورد لە تورکیا.. ڕەشاد زرار احمد

هەرچەندە کودەتای 12ی ئەیلولی 1980 بەپاساوی گەرانەوەی دیموکراتی و پاراستنی ئارامی و سەقامگیری وڵات ئەنجام درابوو دوای کودەتاکە سیاسەتی حکومەتی تورکیا بەرامبەر بە کورد شێوازیکی نوێی گرتە خۆ و سەرکردە سەربازەکان، وەک ئەوانەی پێش خۆیان، رایانگەیاند: کەدان بەهیچ مافیکی نەتەوەی کورددا نانێن، ئەم هەڵوەستەش بەروونی لە قسەکانی جەنەراڵ ئەڤرینی سەرکردەی کودەتاچییەکان دەردەکەوێت: کەلەسەرەتای ساڵی 1981دا وتی: هەموو لایەنە جوداخوازەکان بەبەزەییانە تیکدەشکەنرێن هەروەها وتی: کورد چەند جارێک لەسەردەمی ئیمپراتۆری عوسمانی،سەردەمی ئەتاتورک شۆرشی کردووە هەولی جوداخوازی داو هەرکاتیک تورکیا لاواز بووە کوردەکان پلانیکی جەهەنەمیان داناوە بۆ ئەوەی تورکیا دابەش بکەن"هەروەها وتی بەڵێ"کورد هەن، بەڵام لێناگەرێین وڵات دابەش بکەن ناتوانن هیچ شتێك لەئێمە بستێنن، ئیمە بە هەموو تواناوە کار بۆ ئەوە دەکەین کە ئەم کیشەیە لە ڕەگەوڕیشەوە هەڵکێشین"دوابەدوای ئەم قسانەو دوژمنایەتی تورکەکان بۆ کورد کودەتا چییەکان هەڵسان کۆمەڵێ ڕێگایان گرتە بەر بۆ توندنەوەی ڕەگ وریشەی کورد کەلەهەردوو کودەتای 1960-1971 جیاواز بوو بەگرتنەبەری کۆمەڵێک ڕێگا بۆ ڕەشکردنەوەی شوناسی جوگرافیاو کلتوری کوردی:

1- هەر لە سەرەتاوە لەکوردستاندا هەڵمەتێکی فراوانی دەستگیرکردنی نیشتیمانپەروەرانی کوردیان دەست پێ کرد وباری نائاسای لەشارەکانی بە وتەی تورک"ڕۆژهەڵات وباشوری ڕۆژهەڵاتی وڵات"ڕاگەیاندرا، سەرجەم چالاکی و ساسی وکۆمەڵایەتی ڕۆشنبیرییەکان قەدەغەکران وسەرجەم بلاوکراوەکوردیانەی کەنوسینیان بەکوردییە قەدەغەکران خاوەنەکانیان دەسگرکران بەوەتۆمەتبارکران کە گوایە هەوڵی بارچەبونی یەکیتی نەتەوەی کوردیاو داوە.

2- کاربەدەستان ئابەوقەی ئابووری وتەندروستیان دژی دانیشتوانی گوندەکان کوردستان توندترکرا مامۆستاو فەرمانبەرو دکتۆر بەناوچە تورکنیشینەکانیان دوردەخستنەوە بۆ کەچکردنی دانیشتوانی گوندەکان.

3- قەدەغە کردنی زمانی دایک و ونوسینی بە کوردی گوێگرتن لە مۆسیقای کوردی قەدەغە کردنی پێشینی جلوبەرگی کوردی گەر هاتوو هاوڵاتی پابەندی ئەم رەنمایانە نەبوو ئەوا بە1-3ساڵ زیندانی دەکرێت.

4- لەدرێژەی سیاسەتی شۆڤێنیەکانیدا بەرامبەر بەکورد هەڵسان بە راگواستنی دانیشتوانی گوندەکان بەرەو رۆژئاوای تورکیا بەپاساوی پاراستنی سنوریان لە هەوڵی جوداخوازی گۆرینی ناوی گوندو شارۆچکە کوردییەکان تەنانەت ناولینانی منداڵانیشیا بەناوی کوردی قەدەغە کردبوو.

5- لەدرێژەی کارەکانیان کوردستانیان کرد سەربازگەی فراوان بەیەکەکانی سوپای دووەم وسییەم یەکە تایبەتییەکانی کەماندۆ و دەزگای هەوڵگری (میت)کەکاریان کوشتن و تۆقاندنی کورد ورفاندنیان بوو.

6-رژێمی سەربازی بەراوە دوونانی گروپەسیاسیە کوردییەکان بەقەستنەوەی رێکەوتن لەگەڵ هەردوو وڵاتی ئێران وعێراق توانی لەساڵی 1982 بەقوڵای(30)کم هاتە ناو سنوری باشوری کوردستان، دوای چەند پێکدادانێك لەگەڵ پارتی کرێکاران ئامانجی تورکیاش لەم هێرشانە تەنگهەڵچنین بوو بە جوڵانەوەی نەتەوەیی رزگاریخوازی کورد و بەئەوەی کار نەکاتە سەر بزاقی کوردەکانی تورکیا، کە لە ئەنجامدا روبەرووی بەرگریەکی سەختی پێشمەرگە بوونەوە دوای سەرزەنشتکردنیان لەلایەن کۆمەڵەی نێودەوڵەتییەوە تورکیا ناچاربوو ناوچەکوردیەکان جێ بهێڵن و لەعێراق پاشەکشە بکەن.